Találkozó az MTESZ-ben

A testvérmegyei kapcsolatok keretében Szegeden tartózkodó lengyel vendég tegnap, szerdán a pártoktatás szervezeti kereteivel ismerkedett, és a műszaki és természettudományi egyesületek megyei vezetőivel folytatott megbeszéléseket. Marek Bartosik, a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának tagja, a lódzi pártbizottság előadója tegnap délelőtt a megyei pártbizottság oktatási igazgatóságán találkozott az intézmény vezetőivel, ahol Kanyó Ferenc igazgató tájékoztatta a pártoktatás szervezeti felépítéséről, és a politikai képzés eredményeiről. A lengyel küldött ezt követően előadást tartott a pártiskola oktatóinak és hallgatóinak.

Délután az MTESZ-székházban a megyei szervezet vezetői fogadták a testvérpárt képviselőjét, aki a lódzi műszaki egyetem docenseként műszaki-természettudományi kérdésekben is járatos. Fejes Pál, a megyei szervezet elnöke, valamint az MTESZ további vezetői adtak áttekintést a megyei szervezet tagegyesületeinek munkájáról. A lódzi és a Csongrád megyei szervezetnek 1978 óta szoros munkakapcsolata van, amelynek keretében rendszeres tapasztalatcseréket tartanak. Marek Bartosik a délután folyamán előadást tartott a szervezési és vezetéstudományi társaság tagjainak a LEMP kongresszusi határozatából adódó feladatokról. Ma a lengyel küldött a Szegedi Biológiai Központba, a KSZV kenderfonógyárába, valamint a Somogyi Könyvtárba látogat.

Mérlegen

Az egy éve alakult lakóterületi bizottságok munkája került mérlegre tegnap a szegedi szakmaközi bizottság ülésén.

Csonka István, a szegedi városi tanács elnökének általános helyettese megállapította: a területpolitikai tevékenység a korábbinál élénkebb, pezsgőbb lett. A városrészek érdekeinek képviselete, a közéleti aktivitás erősödött. Mindezek ellenére a tanács és a lakosság kapcsolatát tovább kell fejleszteni.

Horváth András, a szakmaközi bizottság titkára a társadalmi, kereskedelmi ellenőrzések szegedi tapasztalatairól beszélt. Az ellenőri hálózat szervezeti korszerűsítést igényel. Kulcskérdés a kereskedelmi morál javítása, a fogyasztói megkárosítások csökkentése.

Az ember — ha fiatal, biológus, kutató

SZBK-napok

Három nap alatt — tegnap, ma és holnap — negyven előadást tartanak a Szegedi Biológiai Központ kutatói az újszegedi székházban. Az SZBK-napokat évente rendezik meg, a molekuláris biológiai kutatásoknak manapság ez a legrangosabb fóruma Magyarországon.

Miként készülnek az évi megméretkezésre az intézetek fiatal kutatói? Egyáltalán: hogyan dolgoznak, élnek a hazai biológiai kutatások „fellegvárában"?

Erre vagyok kíváncsi — mondtam a három fiatalembernek, akik az idén harmadszor, illetve negyedszer szerepelnek előadókként az SZBK-napokon, s mindössze 3-5 éve dolgoznak a központban, ahová közvetlenül egyetemi tanulmányaik befejezése után kerültek. És *azt gondoltam:* a panaszáradatot majd formába öntöm, amolyan érdesbe azért, hisz tudjuk, alacsonyak a kutatói fizetések, a munka nem kötött idejű, hanem állandó, áldozatokat, lemondásokat kíván, a kísérletek évekig elhúzódhatnak, és nincs semmi garancia a sikerre, az eredménytelenséget fiatalon viselni, borzasztó önfegyelemmel, ha lehet, ráadásul a fiatalok megoldhatatlannak tetsző problémái, a lakásszerzés, a családalapítás... És itt aztán nem lehet másodállással pénzt keresni, hiszen éjjel-nappal, vasár- és ünnepnapon az intézetben kell lenni ha a munka úgy kívánja... Egyszóval: vártam, hogy az *előfeltevéseimet* igazolja majd *Horváth Beatrix, Pósfai György* és *Benyhe Sándor*. Nem így történt. Mindhiába terelgettem beszélgetésünket gondok-bajok felé — *nem panaszkodtak.* Nem is festették életüket, magukat boldog-megelégedettnek. *Tényeket közöltek,* melyekből megértettem, hogy ezúttal arról kell tudósítanom: a szó, amiről azt gondoltam, hitelét vesztette, anakronizmus, ha használjuk — ebben a közegben, az SZBK fiatal kutatói körében új értelmet kapott. A szó: *hivatástudat.*

Kiderült, nem olyasmit jelent, mint régebben, amikor általában az alkotó szellemi foglalkozásokat titulálták hivatásnak, és hivatástudatosnak a munkájáért föltétlenül áldozatot, lemondást vállaló, önzetlen embert, aki — ahogy mondani szokás — él-hal azért, amit csinál. Beszélgetőtársaim szavaiból rá kellett jönnöm, a hivatástudat azt jelenti: *az ember mindent megtesz, hogy mindig jól, pontosan, lelkiismeretesen, igényesen, teljességre törekedve dolgozhasson.* Külső körülményei, a környezete is erre ösztönzi, ám ez belső igénye is. Ezért *öröme telik a munkában,* annyi, hogy a kudarcok idején is lábon tudjon maradni.

Irigylem őket? — piszkált a kérdés. Jelentem, a pillanatnyi önvizsgálat eredménye inkább valamiféle *vágyakozás.* Mi lenne, ha az egyelőre megkülönböztetett, mindenképpen kiemelt helyzetű biológiai kutató belső közege, légköre általánosan jellemző lenne — akár csak a többi kutatóintézetben?

Pósfai György és Benyhe Sándor biológusokként végeztek a József Attila Tudományegyetemen, onnan 1981-ben kerültek a Biokémiai Intézetbe. Az a „szokás", hogy a kezdő emberek is rögtön „érdemes" munkát kapnak, bár általában munkacsoportban, valamely kutatási irány egyik szeletén, de *önállóan* kell dolgozniuk. Egyszerre övék a siker, az előrehaladás, a személyes teljesítmény elérésének *lehetősége,* egyszersmind az önállóság *felelőssége;* az egyéni tudás, tehetség, kitartás, munkabírás, meg a kutatói szerencse végeredményeként a személyes elismertség, avagy a kudarc. A kísérletes munka mindig rizikós, s ennek tudata nyomasztó. Itt bizony nem elképzelhetetlen, hogy *akinek nincs teljesítménye — elküldik. „Persze, nem kell azt hinni, hogy amolyan lóversenypályán csörtetünk. A versenyszellem kétségtelenül megvan, de azért a megfelelő munkafeltételeket megkapjuk, az egymás közötti segítőkészséget tapasztaljuk. És amilyen nyomasztó lehet, legalább olyan megnyugtató, a tudat: nem másért, a teljesítményünkért, de azért biztosan elismerés illet. S nagyjából megegyeznek az esélyeink fiatalon is a már sokat, nagyot produkált idősebbekkel. Nálunk nem az életkorral, hanem az eredményességgel lehet tekintélyt szerezni."*

Horváth Beatrix 1983 óta dolgozik a Genetikai Intézetben. Már fődíjat is kapott az SZBK-napokon, *a pénzt szétosztotta* munkacsoportjának tagjai között. Ez egyébként nem amolyan íratlan szabály, elvárt gesztus. Mindenki maga — és persze, minden kolléga — tudja, kinek milyen része volt abban a munkában, ami ilyenkor kerül a szakmai nyilvánosság elé Esze rint osztja, vagy tartja meg magának a díjjal járó összeget. *„Hány órát dolgozom naponta? Tizenhármat. Vagy — amennyit kell. Ez nem olyan, hogy hazamegyek, abbahagyom. Valamin mindig gondolkodni kell, a tempóból nem lehet kiesni. Hiszen ugyanezeken a témákon dolgoznak szerte a világon, kiváló kutatók, nagy intenzitással, a mienknél jobb körülmények között! Nekünk muszáj, az előnytelenebb feltételek mellett, tehát nagyobb erőbedobással, több időt ráfordítva csinálni, különben lemaradunk."*

És mi van akkor? — ágaskodik a kérdés. Néznek rám értetlenül, hitetlenkedve, mintha más bolygóról jöttem volna. Erőltetem a dolgot; végtére a két fiatalember manapság népesnek számító családban él (mindkettőjüknek három gyereke van), nyilván a feleségeknek is dolgozni kell, hiszen a kezdő fizetések az SZBK-ban is elképesztően alacsonyak, akárcsak más kutatóintézetekben. *„Baráti társaságban, más szakmákban dolgozó volt évfolyamtársaim között néha elámulok. A nőkön. Hogy mi mindent igényelnek, természetszerűen elvárnak a férjüktől! Az én feleségem tudja, hogy nem nagyon számíthat rám holmi háztartási munkában. Őrül, ha otthon vagyok."*

Úgy látszik, nincs mit tenni, ez — ilyen. Ők — ilyenek. Nem különleges emberfajta, afféle csodabogár, egyetlen gondolat- és tevékenységkörbe begubózó ember egyikük sem. *„A friss szellemi légkör, amely körülvesz bennünket, a kitekintés és tájékozódás lehetősége, amire módunk van — az alighanem irigylésre méltó. Sok nálunk a vendégkutató, a világ sok országából jött emberekkel ismerkedhetünk, és mi is megyünk külföldre. Néha csodálkoznak a barátaim: micsoda? Két évre mész Amerikába? És ezt csak így mondod? Persze, jó, hogy mehetek, de hát dolgozni megyek..."*

Megszállottság? Talán, de a rokonszenves fajtából. Alighanem egyszerűen *szeretik, amit csinálnak,* és a nálunk ma lehetséges mértékben *a feltételek is megvannak* az igényes munkához. Ez lenne a titok? De van itt egyáltalán titok? *„Még sose jutott eszembe, hogy elmennék-e máshová dolgozni, ahol lényegesen jobban fizetnének. Talán csak a legutóbbi néhány évben végzett fiatalok gondolkodnak — pénzben is. Valahogy az ő levegőjükben ez már benne van. Mi még örültünk, hogy bekerülhettünk az SZBK-ba. És — akár hiszi, akár nem — örülünk, hogy még itt vagyunk."*

Nem tudom szakszerűen leírni, ők hárman miről tartanak előadást. Horváth Beatrix körülbelül arról, hogy munkacsoportjával mire jutott egy év alatt a nitrogénmegkötő baktériumok génjeinek vizsgálatával. A végcél — ahogy én értettem — az, hogy ha nemcsak a pillangós növényekkel alakulhatna a baktériumok génjeinek szimbiózisa, tán egyszer nem kellene annyi műtrágyát használnunk... Pósfai György a DNS-szakaszok és a fehérjeszintézis „modellezésével", strukturális és funkcionális vizsgálatokkal, Benyhe Sándor speciális agyi fehérjék szerkezetmegismerésével van elfoglalva...

Sulyok Erzsébet

A rejtőzködő

új film

Színes magyar film. Írta és rendezte: Kézdi-Kovács Zsolt. Fényképezte: Kende János. Főbb szereplők: Breznyik Berg Péter, Monori Lili, Camille de Casabianca, Törőcsik Mari, Pap Vera.

„Merész kísérlet a rossz közérzet analizálására."

Az idézet nem akárkitől származik: a filmkritikus „szakma" egyik legnagyobb tekintélyétől, *David Robinsontól,* a Times szakírójától idézi e film reklámanyaga.

El lehetne most füstölögni, netán borongani azon, mily szomorú, hogy néha még olyan okos emberek, komoly szaktekintélyek is tévedhetnek, mint a világhírű és patinás angol napilap kritikusa. Csakhogy nem is erről van szó voltaképpen: *A rejtőzködő* kísérletnek kísérlet, a maga módján még merésznek is nevezhető, azt állítani pedig, hogy új nagy divatkifejezésünk, az úgynevezett rossz közérzet analizálására törekedne, nem éppen túlzás, nem is kimondottan csak naivitás — viszont a dolog *így* tálalva reklámfogásnak mindenesetre kiváló. Hogy persze David Robinson összességében mit gondol e filmről, vélhetően más kérdés — a helyzet a fenti ominózus mondattal pontosan olyan, mint minden, összefüggéséből önkényesen kiragadott és kellőképpen nem árnyalt-értelmezett idézettel.

Persze a Times igazi véleményét sejteni lehet. (Legalábbis remélhető.) Mert egészen biztos, hogy sokan észrevették: *Kézdi-Kovács* filmje összességében nem azért szinte a nevetségességig rossz mű, mert *Monori Lili* vitán felül élete kimagaslóan legrosszabb, rikító, idegesítően borzalmas alakítását nyújtja. Nem is azért, mert a mai Ikárosz-motívum a repülés iránti örök emberi vágyról, a felhők fölötti lebegésről ábrándozó (isten neki: mindezzel együtt is ellenszenves) főhősről semmiféle emelkedett érzeményt lelkünkben kelteni nem tud. És még csak nem is amiatt könnyen feledhető, eléggé penetra mozidarab az egész, mert a kimódoltság, a hiteltelenség és a zavaros, lapos mondandó már a kezdet kezdetén jelen van. A János nevezetű főhős francia szívszerelmét az autópálya fölött mezőgazdasági repülőgépével üldözni kezdi — aki akárcsak ennyit lát, már fejét fogva sejdítheti, mily nagyon elszúrt az egész dolog. Mindezek sok egyéb érvvel együtt egyébként még csak arra volnának elégségesek (milyen szomorú is ez, istenem), hogy a magyar nemzeti filmszemlén a közönség meg-megújuló, harsány és teljességgel indokolt kacajjal kísérjen egy eredetileg abszolút komolynak, mi több — végső ijesztő didakticizmussal — még filozofálónak is szánt hazai filmművészeti alkotást.

Kézdi-Kovács Zsolt vállalkozásának teljes csődjét lényegében alighanem az okozta, hogy neki aztán — őszintén, de ez nem mentség — csak „közérzete" volt. Mindent ehhez — a keretet tekintve egyetlen, ugyan eredendően szép, nagyon is kockázatosan ősi eszményhez, a repülés, a szárnyalás mindent felülmúló vágyához — akart igazítani. A rossz közérzetről így-úgy merész kísérletet ugyan véghez lehet vinni, itt van viszont hősünk, a János nevű pilóta, ki ebbéli minőségében angolul beszél, zongorázik, sárkányrepülőt készít és hisztizik, szimultán — butikos anyával, terhelt exnejjel és olyan francia barátnővel van körülvéve, akit én még Trabanttal sem nagyon vennék üldözőbe, nemhogy szép sárga növényvédő mezőgazdasági repülővel. Így aztán nem tudok mit kezdeni Jánosunkkal. Hacsak annyit nem, hogy kínos kacarászással kísérem jó vámospércsi angol akcentusát, meg azt, hogy úgy telefonál frankhonba, mint én itt, a szerkesztőségben két szobával távolabbra. (De inkább ennél is könnyebben.) Azon viszont, ha jobban utánagondolok, inkább bosszankodom, hogy ez A rejtőzködő nem is rejtőzködő. Mert nem rejtőzött el annyira, hogy részünk ne legyen belőle.

Domonkos László

Száz éve született Stéhli István

A viharos gyorsasággal terjeszkedő, sokemeletes, új városrészek által a töltésoldalhoz szorított Fodortelep egyik, kis kertes házakból álló mellékutcácskája Stéhli István nevét viseli. Száz éve született, 1886. november 20-án, a ma Romániához tartozó Nagykomlóson. Budapesten tanulta ki a mázoló- és fényezőszakmát. A fővárosban ismerkedett meg a szocialista tanításokkal, itt vonzotta magához a szervezett munkásmozgalom. Húszas éveinek a vége felé közeledett már, amikor kitört a világháború, amit szakaszvezetőként harcolt végig. Az összeomlás után került Szegedre, ekkor kapcsolódott össze életútja a város történetével.

Sok más, frontot járt katonához hasonlóan, ő is aktív résztvevőjévé vált az őszirózsás forradalmat megelőző politikai mozgalmaknak. Az 1918. október 31-én, a Klauzál téren tartott, a forradalom győzelmét ünneplő tömegtüntetés követelésére, bekerült a szegedi katonatanácsba. Decemberben a városban is megkezdte szervező munkáját a Kommunisták Magyarországi Pártja. Stéhli István, más szociáldemokrata vezetőkhöz hasonlóan, nem értett egyet a kommunista taktikával, a forradalom vívmányait féltette a radikális fellépéstől. „A proletárság el fog jutni végső céljához: a kommunizmushoz. De ha most azonnal útnak indítjuk a hajót, akkor az elsüllyed a tenger közepén, mielőtt a túlsó partra érne. Mi kivívjuk a kommunizmust ha lehet, a törvény keretein belül, ha nem lehet, forradalommal" — mondotta 1919 márciusában egy népgyűlésen. Hasonlóan vélekedett többek között Wallisch Kálmán is.

A tömegek hangulata azonban túlhaladta ezt a taktikát, s a kommunistákkal egyetértve, azonnali forradalmat követelt. A festőmunkások szakszervezetének helyi csoportja, amely 1918 novemberében elnökéül választotta a városban még csak néhány hónapja megjelent, baloldali szociáldemokrata Stéhlit, a következő év márciusának közepén megvonta a bizalmát tőle, mert politikai nézeteit nem tartotta kelllően erélyesnek.

A Tanácsköztársaság kikiáltása, a két munkáspárt egyesülése után ismét a város politikai életének vezérkarába került. A háromtagú direktórium mellett működő katonai parancsnokság tagja lett, Tabódy Zsolt, Zarencsik János, Weltner Árpád, Kovács Péter és Deli Károly társaságában. Néhány nap múlva a direktórium kénytelen volt kivonulni Szegedről, és a továbbiakban mint a proletárhatalom „Szeged külváros" szerve működött. Stéhli István a munkástanács tagja lett, és beválasztották a felsőtanyai (balástyai) intézőbizottságba. Nem túl népszerű, de nagyon jelentős feladat hárult rá: a Vörös Hadsereg számára történő rekvirálás irányítása. A forradalmi események baloldali szociáldemokrata érzelmeit és nézeteit kommunistává érlelték.

A tanácshatalom leverése után szülőfaluja felé menekült, de Lugoson a román szervek elfogták, és átadták a magyar hatóságoknak. Szegeden raboskodott, itt állították az ellenforradalom ítélőszéke elé. 1920 márciusának elején lefolytatott bírósági eljárás során 2 év és 6 hónap szabadságvesztéssel sújtották. 1921 februárjában a felsőtanyai direktórium perében összbüntetésül 5 évi börtönre és 10 évi hivatalvesztésre, politikai jogainak felfüggesztésére ítélték.

A börtönévek után Szegeden dolgozott, mint kisiparos. Szoros szálak fűzték őt továbbra is a munkásmozgalomhoz. Az 1920-as évek közepén a Magyarországi Szocialista Munkáspárt szegedi szervezetének létrehozásán fáradozó Ladvánszki Józseffel állt mozgalmi kapcsolatban. Akkor szerencsésen elkerülte a letartóztatást. Több társával együtt aztán, 1930 májusában, a tápéi füzesekben tartott titkos találkozón a rendőrség letartóztatta. Ezúttal csak „kisebb", 2 hónapos szabadságvesztéssel fizetett neki az ellenforradalmi rendszer, mert a szervezkedés tényén és az ifjúmunkásoknak tartott, kommunista szellemű előadásokon kívül mást nem sikerült rábizonyítani. Büntetését a Csillagbörtönben töltötte le.

A felszabadulás Budapesten találta. Életútjának logikus folytatásaként, 1945 januárjában a Magyar Kommunista Pártba kérte felvételét. Kisipari termelőszövetkezetet szervezett, amelynek elnökeként érte a halál, 1953-ban.

Már azóta is három évtizednél több idő telt el. Születésének századik évfordulóján, tisztelettel idézzük életútját.

Bárány Ferenc